

PLANINAR

Vjesnik „Hrvatskoga planinarskoga društva“

U ZAGREBU.

»Planinar« izlazi svaka dva mjeseca pod dva broja na 16 stranica, izdaje ga »Hrv. plan. društvo. — Godišnja pretplatnina a ujedno članarina jest 6 K; pojedini broj stoji 1 K. — Novci se šiljaju društvenom blagajniku g. **Ivanu Exneru**, uraru i draguljaru, Petrinjska ulica br. 7. naprotiv Sudničke ul. na Zrinjskom trgu. — Upravu i uredništvo vodi privremeno prof. **Vjekoslav Novotni**, gornjogradska gimnazija.

Broj 3. i 4.

Za ožujak i travanj 1905.

God. VIII.

Sulden.

(Piše Dr. M. pl. Čačković).

Kada sam g. 1903. nekoliko dana boravio u Suldenu¹⁾, tako mi se svidi, da sam odlučio naskoro se onamo vratiti. I već 1904. nakon puta kroz Engadin prešao sam preko Bernina sedla (2330 m.), u Tiranu (450 m.) te u Bornico (1225 m.), a odanle preko Stilferjochha (2760 m.), Trafoia (1541 m.) i Gomagoia (1273 m.) u Sulden (1900 m.). Nije doduše bilo najugodnije dva dana za redom sjediti u kolima i to prvoga dana od $\frac{1}{4}$ s. u jutro do 8 s. več., a drugog od $\frac{1}{4}$ s. u jutro do $\frac{1}{2}$ s. več., nu udobna mailcoach²⁾ prenese me i bez znatnoga naporu za moje tijelo.

Kod Gomagoia od Trafoiske se doline u jugoistočnom smjeru odvaja Suldenska dolina, kojom vodi cesta sagradjena lih u planinarske svrhe. Cesta je 11 km. dugačka, krasno i solidno izgradjena, ali iz obzira štednje tako uska (samo 3—4 m.), da se kola mogu minuti samo na stanovitim izmjenama. Za gradnju ove ceste ostavi bivši austrijski ministar financija i kasnije intendant dvorske opere L. bar. Hoffmann 24.000 kruna, dok je ostatak od 88.000 kruna namaknut darom cara, subvencijom države, Tirola, centralnog odbora i pojedinih sekcija njem. i austr. planinarskoga društva te darovima pojedinaca. Naprotiv hotela »ka pošti« u Gomagoiu počima Suldenska cesta. Najprije se nešto spušta, premosti Trafoiski potok, koji teče u dubokoj guduri. Kod obeliska u spomen glavnom promicatelju ove ceste, bar. Hoffmannu, diže se cesta najprije na lijevoj

¹⁾ St. Gertrand in Sulden ili u kratko Sulden seoce je u Meranskom kotarskom sađništvu na istočnom obronku Ortlera; leži 1845 m. nad morem. Po popisu od god. 1890. broji Sulden 193 stanovnika, koji se bave poglavito stočarstvom. Suldenci su poznati kao vrsti vodići na lednjake i to ne samo u svom kraju, nego ih planinari rado uzimaju i u druge alpinske predjele. Za nas Hrvate najbliži je put u Sulden preko Merana, odkuda će se već ove godine moći novom Vintschganskom željeznicom, (ako bude prema projektu gotova), dovesti do Neu-Spondiniga; odavde ima 9 km. do Gomagoia, a do Suldena još 11 km. Ljepši, ali i dalji je put preko Innsbrucka do Lundecka, a odavde kolima preko Hochfisstermüiza i Reschen-Scheidecka duž krasnih jezera na Malskoj ledini do Neu-Spondiniga.

²⁾ Alpinska putna kola.

obali Suldenskoga bučnoga potoka, prelazi zatim na drugu stranu, te se po lijepon šumi u serpetinama brzo diže. Po prilici za 1 sat dolazi se do zaselka Unter-Thurnhof (1587 m.), gdje stanuje dobro poznati vodič Alois Pinggera, zatim u Ober-Thurnhof i Ganahof (1631. m.). Za malo prijedješ preko Rezoi-potoka na Logandahof (1683 m.), gdje se pobire malarina za uzdržavanje ceste. Tu se pokazuje vršak veličanstvene Königsspitze (3857 m.); na putu dalje na desno naskoro ugledaš i piramidu ogromnog Ortlera (3902 m.), a za neko vrijeme zabjeljala se visoko na Tabarettinoj kosi Payerhütte (3020 m.), to glavno ishodište za ulaz u Ortler. Cesta prelazi opet na lijevu obalu Suldenskog potoka, dolazi naskoro do morene*) Marltfernera i zalazi u rijetku šumu, a kada ovu prijedje, pokazuje se prekrasni jugoistočni kraj Suldenske doline, ubava gorska dolina sa sočnim, zelenim livadama, preko kojih teče Suldenski potok, nad kojim se cesta vijuga. Uz nju se bjelasaju hoteli i zaselci, usred Innersuldena diže se nova velika crkva sv. Gertrude, dok nešto na strani stoji zapuštena i već ruševna stara, malena.

Prvi je hotel na putu Eller, najstarije svratište u Suldenu. U prijašnja je vremena župnik Eller davao konak i opskrbu onim rijedkim gostima, koji su dolazili u Sulden. Kasnije je Ellerova sestra seljačku kuću uredila za svratište, koje se je dogradnjama i adaptacijama sve više proširivala, tako da sada broji 35 soba sa 45 kreveta. Soba stoji po osobi 2 K, zajutrak 80 fil., objed K 2·20, večera K 1·40, cijela penzija (soba s potpunom opskrbom) K 6·40. Drugi hotel, Angererov, ima 27 soba sa 50 kreveta. Soba stoji po osobi K 1·60—2·50, zajutrak K 0·90, objed K 2·40, večera K 1·80, cijela penzija (prema sobi) oko K 6·20. Najnoviji hotel je Temblor k »lijepom vidiku«, gdje ima 34 soba s 55 kreveta. Cijena je sobi K 1·60—2·40 po osobi, zajutrak K 0·80, objed K 2, večera K 1·30, cijela penzija od K. 6·40. Najveće svratište je Sulden-hotel (1930 m.). O. Schmidt iz Beča, graditelj i sada jedini vlasnik toga hotela, imao je prvi sretnu ideju, da staro-tirolski slog uporabi za gradnju hotela u visokom gorju, te tako sagradi hotele u Trafoiu, Suldenu i na Kaarerskom jezeru; krupna i jednostavna fasada krasno se prilagodjuje zbiljnosti i miru visoke doline. Svaka načičkanost i elegantnost bi tu samo vrijedjala oko. U nutrinji uredjen je hotel svim udobnostima, ali bez svake suvišne raskoši. Sobe su udobno i lijepo uredjene, imade čitaonica i soba za gospoje, zatim soba za bilard, lijepo prostorije za restauraciju i velika zračna blagovaona, kupališta, električna razsvjeta, centralno grijanje, pošta i brzojav, igralište za tennis itd. Soba ima 146 sa 230 kreveta. Cijena je sobi K 2—16 po osobi, za K 5—6 pojedinac već dobije lijepu sobu. Jelo je izvrsno i birano, jede se u restauraciji po karti ili u blagovaoni kod zajedničkog stola po engleskom načinu: za zajutrak kave, čaja ili čokolade s maslacom i medom, za doručak (u 1 sat) 4 jela, za objed (u $\frac{1}{2}$ /7 sati) 6 jela. Cijena je zajutarku K 1·50, doručku K 3, objedu K 4. Boraviš li barem 7 dana, računa se za opskrbu K 7. Ima još i turistička kuća »zur Al-

*) Alpijsko grumenje. Op. ured.

penrosec s jednostavnom gostonom, te osim toga imade u Suldenu još soba iznajmiti u villi Flora i po seljačkim kućama.

Punim pravom se Sulden smatra najodličnijom točkom istočnih Alpa, eldoradom za planinara. U Sulden je lako doći po udobnoj cesti iz Merana, Landecka, Münstera ili Bormia, a vode onamo i mnogi prelazi, tako : Zayjoch (3250 m.) iz Laaske doline, Ofenwandscharte (3420m.) takodjer iz Laasa, Madritschjoch (3119 m.) iz Martella, Fürkelescharte (3033 m.) i Eisseeppass (3133) iz Peja, Langenfernerjoch (3271 m.) i Eisseeppass iz S. Caterine, Tabarettajoch (2883 m.) iz Trafoia, Hochleitenjoch (2684 m.) takodjer iz Trafoia, Angelusscharte (3350 m.) i Rosimjoch (3238 m.) od tropavske planinske kuće u Laaskoj dolini, Hochjoch (3536 m.) od Capanne di Milano u val Zebru i iz Trafoia, Suldenjoch (3434 m.) iz Bormia, Königsjoch (3293 m.) iz S. Catarine, Cedehplass (3245 m.) iz S. Caterine, Eisseeppass iz Ganda u Martellthal. I obični putnik udobno će se dovesti cestom, ili se došetati iz Trafoia preko Tabarettajocha, ili Hochleitenjocha iz Ganda preko Madritschjocha, iz Peja preko Eisseeppassa i Fürkelescharte ili preko Zayjocha iz Laasa, dočim će planinar, kojemu je stalo do njegove reputacije, doći preko Rosimjocha, Königsjocha, Cedehpassa ili Ofenwandscharte ; onaj, kojemu baš nije mnogo do toga stalo, da živ dodje, upotrebiti će za prelaz Hochjoch ili Suldenjoch. Pa kako se može u Sulden doći raznim putevima, tako se može ondje i na razne načine boraviti, jer nalaziš stana i opskrbe prema svim prilikama.

Lako je doći u Sulden, ali je teško odanle otici, jer čovjeka mami onaj čisti i ugodni zrak, koji čini da čovjek i velike napore lako svladava, koji mu diže tek i san te umiruje živce. Sav onaj ljudski okoliš, oni planinari, koji se vraćaju s uzlaza, oni krepki, mirni, od sunca i vjetra opaljeni vodiči, koji u čovjeka pobudjuju pouzdanje, konačno ona krasota i veličanstvenost prirode, bijeli oni vrhunci, što se tu čovjeku pred okom redaju, njihova krasota i slikovitost ga mame obećavajući mu prekrasni, daleki vidik, božanstveni mir. Neko neopisivo voljko čuvstvo se radja čovjeku, kada je iza naporna puta nogom stao na vrh takova orijaša.

Eto na zapadu diže se silna gromada Ortlera, a južno od njega elegantna piramida Königsspitze, taj najljepši vrh Ortlerskoga gorja, dok se medju njima u pozadini diže strmi Monte Zebru. Do ovih triju orijaša iznad prostranog Suldenskog ledenjaka okružuju na jugu dolinu tri vrha : Kreilspitze, Schrötterhorn i Suldenspitze ; kod Vordere Schöntaufspitze gorje zakreće prema sjeveru, a istočnu stranu zatvaraju Pederspitze, Plattenspitze i Vertamspitze ; dolina je samo na sjevernoj strani otvorena, otkuda se otvara vidik na Oetzthalsko gorje. Sočnu, zelenu dolinu presijeca po duljini Suldenski potok, koji dolazi sa Suldenskoga ledenjaka. U njega se ulijevaju Rosim i Zay-potok, kojima su glavno vrelo Laaser odnosno Zayferner, a osim toga još veliki broj malih potočića i vrela. Dolinu obrubljuje šuma crnogorica, koja se diže na 2300—2400 metara; drveće je duduše već rijetko i često dosta kršljavo, ali iglice tako su mu miomirisne, da je milina

sunce u plivajućoj palači svoga parobroda, kao što ih stavlja bez napora na glavice egipatskih piramida kod Džizeja (Gizzēh), ma da su tu stepenice visoke 1—1,5 metra. A uzelo je i Vesuv u zakup te se u trtom cestom¹⁾ bez njegove dozvole na vrh ne može doći. No i ovdje se poskribilo, da se što udobnije, gotovo igrajući dodje do potresnoga i zaista veličajnoga prizora, što ga ogromno ždrijelo sa strahotnim svojim izmetima podaje našemu oku.

Krasna, no i zimi — jer prave zime snijegom i ledom ovaj divni kraj ne poznaje, već baš u zimno doba zlate se naranče, lijeskuju sjajni limuni sa zelena stabla — prašinom obdarena cesta vodi tako položito uz brdo, da kola kascom napreduju do visine od 800 metara. Odavle dalje do samoga ždrijela vozi funicolare t. j. uspinjača-željeznica, kojoj en miniature u Zagrebu podobu vidimo.²⁾ Tko padne Cooku u šake, taj može siguran biti, da će brzo i udobno svagdje pri ruci imate sve putničke potrebe, sva znamenita mjesta posjetiti i viditi — ali kako viditi? Onako, kako se g. Cooku svidja, koji svoje putnike »špedira« isto tako kao i njihove kovčuge: »Sada amo, sada tamo! Evo ovo pogledaj, onda evo ti ono pogledaj, što je neka mnogo spominjana tvrtka imenom »priroda« izradila; samo žuri, jer kola čekaju! Odredjeno je vrijeme za ovu točku programa isteklo, a imamo još mnogo točaka programa obaviti!« To je geslo firme Cook, koja je uzela ljepotu prirode u zakup posvuda, gdje ju može nesamostalnim i lijenum zveljivcima prodati. Naravno, u Italiji, gdje se sve — dapače i zrak — prodaje,³⁾ ima Cook sijaset stvari, za koje pobire novaca. Tako on trguje i sa Vesuvom, pa ideš li njegovim kolima iz Napulja do vrha, ili se tek na malenom kolodvoru u visini od 600 m. sjedneš na funicolare njegov, jednako plačaš 20 lira t. oko 10 for. našega novca⁴⁾. Svako jutro staje na Via Chiaja⁵⁾ po desetak četveroprega, da primaju putnike za Vesuv. Udaljenost iznosi oko 26 klm. Jedan put sam i taj način uzlaza pokušao, al to bijaše i zadnji put. Tvoja volja i tvoja želja tu ništa ne vrijede; moraš gledati, što te ne zanima, a ne smiješ stati, gdje bi rado gledao. Staje se samo onđe, gdje

¹⁾ Na Vesuvu ima sela i zaselaka, a ceste i staze vode na raznim stranama na taj ogromni čunj. No do »funicolare« t. j. do 800 m. visine vodi samo jedan dram.

²⁾ Uspinjača na Promenadu iste je vrsti kao i funicolare (funicole-uže); samo što su na Vesuvu namještena malena i otvorena kolca u mjesto zagreb, zatvorenih vagona.

³⁾ Spomenuti će poslije u opisu, kako ima u okolišu Napulju mjesta, gdje se ulaznina neka pobira u to ime, što se tuj može za $\frac{1}{2}$ sata uživati zdravi i čisti zrak.

⁴⁾ To jest: prodje li čovjek sav put iz Napulja do kolodvora uspinjače svojom prilikom i na svoje troškove, koji su dosta znatni, ili se poslužio već iz Napulja Cookovim kolima do uspinjače, jednako se plaća 20 lira.

⁵⁾ To je najotmjeniji dio Napulja. Ova ulica za pravo je park, sličan našemu Zrinjevcu. Samo što jednu stranu zaprema more, a drugu tek kuće sa najdoljnijim hotelima. Iz ovih se oku otvara divni vidik na toli dražesni zaliv Napuljski, koji očarava sve tudjince, samo nas ne, koji poznajemo njegova jedina premca na zemlji: čarni naš Riječki zaliv! Chiaja se pruža od stare tvrdjave del' Ovo (jaje) do Posiliipa, a među palmama i agavama te narančama smješteni su obilni i umjetnički izradjeni mramorni kipovi, koji podavaju ovomu predjelu divnu slikovitost. Tu se nalazi takodjer zavod za istraživanje morske faune, što ga je namjestila njemačka država.

je Cook odredio sa gostioničarom ili sa provodičima u sporazumu; novac tudjince teče u jedan sustav kesa, koje su sve vezane ovom divnom organizacijom u jednu mrežu uskih oka, tako da mu gotovo nijedan ne umakne.¹⁾

Iz Chijaje izlaze kola u cijeloj karavani, okružena mnogobrojnim besposlicama, kojima Napulj obiluje, te ispraćena dječurlijom. Sve to su dosadni prosjaci, dok im kola ne zamaknu u drugi četvrt grada, gdje ih čekaju i okružuju drugi prosjaci. Prošav tako cijeli grad od sjevero-zapada do jugo-istoka, putnici ipak ne dodju na ladanje, jer uz zadnju napuljsku kuću već stoji prva kuća susjednoga sela te put sve do podnožja Vesuva vodi po taračanim i dosta uzanim ulicama gradskoga izgleda. Tek kada se izlazi iz Torre del' Greco, počinju campagne t. j. seljačka imanja sa vinogradima i voćnjacima. Cijeli je kraj pa i Vesuv sve do 700 m. visine veoma obradjen. Svaki je pedalj plodne, crne vulkaničke zemlje prekopan rukom i zasadjen, a divan je pogled u ranom proljeću, kada u nas još led i snijeg zametaju zemlju i zima sve živo u svojim okovima drži; silni crni čunj gore nestao je pod plaštem ružičastih i bijelih cvjetova, samo mu viri mrka glavica sa zadimljenim ždrijelom, pa nas sjeća, kako ovdje uz najbujniji život zatorna sila prijeti. Dva sata traje vožnja po gradskim ulicama, a tek onda izlaze kola na serpentine vesuvske ceste. Sve se više rastavljuju kuće, vidik se otvara na bašte i vinograde, napokon nestaju i zadnji znaci ljudskoga djelovanja, neprekidna polja mrke lave navještaju premoć veličajne prirode, koje se ne usudjuje taknuti ljudska ruka, te opet za dva sata staju kola pred malenim kolodvorom funicularem u visini od 800 metara.

Gorski čunj se tuj već snizuje, svježi vjetar odaje znatnu visinu nad gradskom zaparom, a neki osobiti osjećaj, kao da prosto zrakom pliva, obuzimljе čovjeka.

A divna je vožnja sa funicularem! Uz strmi bok vesuvske glavice prislojene su ogromne ljestve, a na ovima učvršćene su učjelne tračnice. Između tračnica spuštaju se upravo od vrha do kolodvora funiculare dva ogromna užeta od žice spletena, a ta vuku kolca po tračnicama na rub kratera. Dvoja, troja kolca, koja nijesu nego dva kotača i četiri kao u stepenicama poredane klupe, svaka sa dva sjedala i bez ikakve ograde ili stijene, da slobodno na sve strane gledaš — to je vlak funiculare. Kolca naime idu samo po jednoj tračnici, te su pobočnim kotačima providjena, koja ih drže u ravnoteži. Za psihologa je ovaj kolodvor osobito zanimljiv, jer unatoč svemu nastojanju na licu putnika se odražuje neki nemir, neka slutnja o blizini pogibli, te su zaokupljeni promišljavanjem o osudnom času, kada će sjesti u kolca. Gotovo nitko ne mari za divni izgled, rijetki samo pristupaju k dalekozoru, koji na tronogu stoji, da se njime razgledaju ulice napuljske, Capri, Sicilija itd. — sve samo upire oči u užeta, dali su dosta jaka, u smionu prugu i igrački sličnim vagonima, koji ispod oči

¹⁾ Kako putnik i nehotice ide iz ruke u ruku i kako je taj sustav u Italiji genijalnim upravo načinom dotjeran, prikazati će poslije, jer ova organizacija sa socijalno-ekonomičkoga stanovišta imade za cijelu Italiju veliku važnost.

iščezavaju na strminama mrke stijene. Jasno čitaš na licu neku tešku duševnu borbu: Hoćeš? Ne ćeš? to je pitanje, koje sve muči. Veselo čavrlijanje, primjedbe o osebinama talijanske okoline, slane i neslane šale, koje su u kolima kratile čas, kojima se redovno ističu med svim putnicima Nijemci iz »Reicha«, posve je zamrlo pod dojmom silne prirodne premoći⁹⁾ Napokon, kada red dodje, polagano pristupaju putnici do kolica, mnogi otstupaju u zadnjem času, zadowoljni, što su došli do ove visine; a na kolima neki gledaju ravno u nebo, da izbjegnu vrtoglavici, drugi žalosno i željno upiru pogled na sigurno tlo oko kolodvora, kao da žale, što su se dali na taki opasni posao. A pogibelj je zaista i velika, veća no što si mnogi misle.

Pogibelj ne dolazi odatle, što bi se na samoj uspinjači štogod dogodilo kao n. pr. da uže pukne, jer su sve mjere opreza i sigurnosti u tom pogledu provedene; no sve to ne bi ništa koristilo, kada bi Vesuv bio voljan samo malo da potrese svojom kapom, ili da izbací neke oveće gromade usijane lave. U tome bi se slučaju ne samo kolica, nego i cijela željezница stropoštala u dubinu. A dosta se često dogadja, da kakvi jaki potres ili nekoliko gromada kamenja, koje izleti ko topovska zrna iz grla Vesuva, uspinjaču prekidaju za više dana. Baš kada sam se desio u Napulju, bude objavljeno, da je funicolare obustavljena, pošto je potres bacio tračnice iz njihova položaja. Vožnja istina ne traje nego 10 časa, a u to vrijeme povuče uže kolca 400 metara visoko, gotovo do ruba ždrijela. Duljina pako tračnica iznosi 820 m., te strmina iznosi do 64 postotaka. Kako je položina po više puta stepenicama prekinuta, to čovjek mjestimice pod sobom ne vidi tlo, već samo prazninu, te gotovo lebdi u zraku. To je vožnja veoma slična vožnji u zrakoplovu; no da joj krasote uživati možeš, moraš biti slobodan od vrtoglavice i od straha. To pako nijesu svi putnici, te mnogi, koji su se uspeli sa funicolarom, vraćaju se pješke natrag ka kolodvoru, jer radje kasaju do koljena u pepelu, nego da još jednom pretrpe užasnu vožnju. No za čovjeka jakih živaca divna je ta vožnja. Tjelesni osjećaj po nagloj promjeni visine podaje neko ugodno čuvenstvo, kao da se čovjek čarobnim krilima diže pod oblake, a s time se spaja esteski užitak divne prirodne slike, koja se sve više otvara i proširuje.

Užitak je, kad se čovjeku pogled sve dalje i dalje otvara preko cijelog bajnoga Napulja, preko azurne i neizmjerne plohe morske, iz koje niče tamni lik sredovječne kule del' Uovo, zloglasne uze, u kojoj su toliki vapaji i uzdisaji za izgubljenom slobodom zamrli za uvijek sa ustima, iz kojih izadioše; pa tamo

⁹⁾ Spretna je zgoda, da se upozna prava narav narodnoga značaja, jer se na uzanom prostoru sastaju ljudi iz svih strana svijeta. Napadno je, kako Nijemci, a od ovih Prusi, nastoje, da se ističu u društvu osobitom rječitosti, blaziranim nekim prezirom svih novih pojava i ogovaranjem te ponizivanjem svih uredaba i ljudi, jer da je u njih sve bolje, ljepše i pametnije udešeno. Neistinitost ovoga ponašanja izbija već i u sitnim zgodama, čim kakva stvar na njih lično djeluje. Tada se prepisu, natežu i galame radi sitnica, rad kojih Hrvat ne bi ni jedne izlazio.

dalje čarni Capri sa modrom svojom morskom špiljom,¹⁾ te Ischia, onaj otok, koji nam budi žalosne spomeni ubitačna potresa, koji je g. 1883. toliko nesretnika u tmini ruševina užasnoj smrti predao, kad ih je žive pokopao u vlastitom domu. Ali brzo se oko otme tim tamnim spomenima, jer uz Sorrent niču iz mora i Resina, Portici, Pompeji i Herculaneum, te žrtve Vesuva od god. 79. posl. I., koje u jedan vijenac spletene kao bijele ruže orubljuju podnožje ogromnoga čunja, kojemu stupamo na glavicu.

Funicolare stane i škripajući se zaustavi kolo, koje je naše uže namotalo. Već su pri ruci provodići i nudjaju svoje usluge, ma da do ždrijela ne ima nego 80—90 metara. No dobro je tražiti pomoći, jer je tu svaki korak pogibeljan. Na svim licima čitaš neku napetost, te kao da se ljudi iz divna sna vraćaju opet zbilji, kada im u zadimljenoj i ozbiljnoj toj okolini nestaju divne slike vidika. Mnogi se ne mogu odma snaći, zabezknuti stoje i promišljavaju: još dalje, još bliže? ili natrag? Crno je tlo, duboko nogu propada, ne imaš gotovo nigdje pouzdana tla, a toplo je tlo i vruće; jedva ga možeš rukom dotaći, cipele se ugriju i provodići meću u pijesak naranče, da ih iza pol sata pri povratku skuhane putnicima ponude! Sve se trese naokolo! A što se na prvi mah pričinilo kao posljedica nagle vožnje ili rada ogromna stroja za uspon kola, to je neprekidni potres glavice, iz koje blijeskom i gromovitom tutnjavom lete usijane bombe iz oblaka dima!

Dim, kisel i ugušljiv, kao da se je zapalila cijela tvornica žigica, obavlja kola, putuike i zgradu, samo čuješ kašljanje i zagašene povike; za čas pako udari vjetar dimom i pred nama se otvara ogromna, nedogledna u prvi mah neshvatljiva propast! To je ždrijelo vulkana, iz kojega suklja tajinstvena vatrica zemaljske utrobe. Kao da stojimo na najgornjem rubu veličajna cirkusa, tako gledamo u oblačnu dubinu, iz koje časovito zasjaji vatrica bijela i jaka kao u strijele, izlete sjajne neke točke do nebeskih visina oštrim žviždukom i potresnim udarcem kao iz topa, da se za koji čas kao crno kamenje opet stropošta mimo nas niz brije ili ravno natrag u silno ždrijelo. Te svjetle točke su krpe usijane lave, koja žarkim svjetлом izbjegla iz dna ponora te strašnom silom uz gromovitu tutnjavu u visinu leti.

¹⁾ Capri je mašen otočić ($10 \cdot 4 \text{ km}^2$) sa 4600 žitelja na južnom rubu napuljskoga zaliva u blizini Sorrenta, a pripada kotaru Castellamare. Ischia baš mu стоји nasuprot na sjevernom rubu zaliva blizu glasovitoga Puzzuola. Otok je bregovit, vrh mu je 585 m. visok, obale strme. Tih mora se nalazi više špilja, od kojih je najglasovitija Grotta azzura — modra špilja na sjevernoj strani otoka. Ulaz u nju je uz mirno more tek 1 m. visok, duga je 56 m, široka 30 m., visoka 6—9 m, a dubljina vode u njoj je do 15 m. Otkrio ju je g. 1826. njemački pjesnik A. Kopiš pri kupanju, a ona privlači svake godine na biljade posjetnika. Za burna vremena ili za visoke plime ulaz je nemoguć. Odraz svjetla, koje dopire od ulaza, i njegov prelom čine, da je špilja napunjena modrim svjetлом. Nisu dakle stijene modre boje, te se za nevremena često gubi njen modri sjaj. No osim toga se pričinjava kao da svaka kapljica, što ju veslo podigne, trag, što ga barka ili tijelo kupajućega čovjeka u vodi čini, plamti nekim nutarnjim vatrenim i blistavim sjajem; kao u modrom tekućem srebru brodi ladjica. I naša domovina, jedina opet, ima premca ovoga prirodnoga čuda u špilji Biševskoj.

Crno se tlo, sastavljeno od tvrde klisure lave i sipka pepela, trese pod našim nogama, kao da je trus zahvatio cijelu okolinu; no ipak je to samo trešnja glavice Vesuva uslijed silovita izleta lave. Za čovjeka i hladnokrvna potresan je to prizor. A to je tek normalno stanje vulkana te se ovi prizori neprekidno ponavljaju. Prave erupcije užasni su pojavi, i tada nije moguće ni do kolodvora doći¹⁾.

Slika, u kojoj se na malenom prostoru sile prirode prikazuju u golemoj svojoj snazi, u jednoj djelatnosti, koja nadilazi sve ljudske mjere, pače svako očekivanje, tako čovjeka potresa u dno duše, da samo zapanjeno gleda, da gubi račun o pojedinim pojavama. Sve što je čovjeka podiglo nad prirodom, sva njegova znanost, koja inače hladnokrvno vodi račun o pojavama medju zemljom i nebom, sva njegova filozofija tu jednim časom nestaje, a duša prima samu utiske toli silne, toli veličajne i potresne, da ponizno priznaje snagu i veličinu prirode i da se iz dubine svoje klanja istini: Velika su tvoja djela o, Bože! Ovamo bi postavio gradskom kulturom razmažene, koji su razmetanjem novca priviknuli na ropsku poslušnost i na neograničeno ispunjavanje njihovih hira; kojima je laskanje utvilo u glavu »Stat pro ratione voluntas!« i koji u djetinjastom uobraženju »Übermenscha« ne priznavaju nikakvi autoritet, ne vide u svijetu drugo nego veliku spravu užitka i blazirana egoizma.

Ovdje je zgoda, da se čovjek u svoj svojoj malenkosti omjeri o djelima Božjima. Što je sve ono, što nam statistika govori o najvećim tvornicama svijeta, o cijelim gradovima tvornica i ob onim dostojanstvenim tisućama konjskih sila, o rastaljenim masama željeza, ob ogromnim parnim batima i hiljadama tona potrošena ugljena, koje uzduh napunjaju svojim šumom, svojim dimom i ražarenom vatrom, prema jednom soptaju onog dimnjaka, kojemu promjer iznosi oko 800 metara, prema jednom izljevu žarke lave, koja za jedan čas izleti iz grla Vesuva, da pokrije sela i gradove, polja i vinograde? Jedan kobni soptaj izvali vatrenu rijeku, pred kojom, spušta li se ma samo nešto dalje preko obične medje, hiljade ljudi bježi, pred prirodnom tom premoći, da si spase goli život, dok im sve, što su kroz stoljeća gledali kao svoj ponos, ko razbijena djetinja igračka pod kamenim i pepelnim pokrovom nestaje, ili kao plamteći iver u moru vatre iščezava!

Koga ne bi misli i veličajnost prirode potresla, kada na rubu stoji onoj užasnoj i tajinstvenoj dubini, iz koje kroz tisućječia izbijaju po svu okolinu toli kobne sile i koje se gledaocu prikazuju u potresnoj slici? Tu stoji na izvoru ogromne sile, koja vlada sudbinom cijele okoline, sudbinom stotina hiljada ljudi, proti kojoj ne ima obrane, nije znanost ni danas još našla nikakova lijeka. Nekim oprezom može čovjek pristupiti sve do ruba kratera. Samo valja paziti, s koje strane duva vjetar, jer teški i gusti dim, koji se neprekidno iz kratera izvija, upravo ubitačno djeluje. Snaga njegova je tako jaka, da naranče, položene u tlo, izgube boju te se gotovo bijele vade. Stijene u nutrašnjosti kratera stoje od crne lave, kao da je u klisuri iskopan. No svaki se čas koja strana

¹⁾ Kako se javljaju velike erupcije i kako djeluju na okoliš Vesuva, spomenuti će poslije.

uruši te provodići pomno paze, da se ne ide na takva pogibeljna mjesta. Tek je rijetki slučaj, da bi se čovjek spasao, koji bi se tuj oskliznuo. Ipak provodići pokazuju čudan eksperimenat.

Oni zatraže od gledaoca srebrenu liru, spuštaju se niz stijenu u krater, a za čas se vraćaju usijanim komadom lave u ruci, na kojem je otisnut dotični novac! Tudjincu već je teško na rubu kratera, jer se jedva disati može, a ti se ljudi spuštaju u dubinu, gdje znadu za mekanu lavu, te se za nagradu od 1 lire izvrgavaju najvećoj pogibli. Vesuv naime neprestano izbacuje uz potresno urljanje i užasni štropot komade usijane lave; padne li slučajno oveći komad na čovjeka, to mu ne ima spasa, jer ta lava ima vrućinu od kojih 2000 stupanja!

No navika pa buka za kruh čini te provodiće bezobzirne prema pogibelji. U ostalom u pogibelji života su svi, koji se usude do ruba kratera.

Za prvo nitko ne zna, gdje će pasti koja usijana bomba lave. Istina da najveći dio pada natrag u krater, te im se trag na zadimljenom nebu — jer ogromni stup dima, što neprestano iz Vesuva suče, gledaocu cijelo nebo zastire tako, da usrijed sunčana žara ne vidiš svoje sjene — pričinja kao krijesnica u noćima kolovoza; no nitko ne zna, kako velika će izletiti i kojim će putem udariti. Za drugo može svaki čas nastupiti jača erupcija sa cijelom rijekom usijane lave, a od te ne ima spasa; ili se uz jaču erupciju može urušiti tlo na kojemu gledalac baš stoji.

No na te pogibelji ljudi očevidno ne misle. Uzdaju se u primjer provodića, koji bezbrižno borave cijeli dan i cijelu godinu oko kratera, a opservatorij ispod funicolare i onako javlja u Napulj jače erupcije. Tada je zabranjeno krateru se približiti i elegantni karabineri u fraku i trouglom šešиру vraćaju posjetnike veoma uljedno ali neumoljivim: L' ingresso e vietato t. j. pristup do funicolare i zadnjih 400 metara visine nije dozvoljen.

Poštu sam krater točno progledao, opseg mu u koracima izbrojio, primjerke ruda sakupio i dva vlaka funicolare s novim posjetnicima dočekao, da promotrim na njima dojam ovoga veličajnoga prirodnoga pojava, vratih se k uspinjači. Spuštanje ni iz daleka ne pruža onaj užitak kao što uspon. Osim toga što je čovjek pun utiska onih potresnih slika oko kratera, već je vidio divni izgled na Napulj i zaliv, a preko toga i ono naglo spuštanje se osjeća kao neko propadanje, pa nije tako ugodno kao uzlaz.

Kod kolodvora, ako se kućica funicolare tako zvati smije, već čekahu omnibusi, ali i rulja djece i odraslih, da nas nudjaju kojekakvom vesuvskom robom: lijepim rudama, otiscima od usijane lave, predmetima od lave, pa sa vinom »lacrima Christi«.

Divno ovo vino, ružičaste boje i nešto pjenušivo, što raste na izvrsno obradjenom a osobito sa vinom rodnom vulkaničkom tlu Vesuva, zove se »Isukrstova suza«. Za što? o tome kolaju razne anekdote, koje su nam provodići i kočijaši pripovijedali, dok smo zajedno uživali ovaj divni dar Božji. Jer ovo izvan Italije toli skupocjeno vino je ovdje tako jeftino, da za par lira možeš

cijelo društvo napojiti, a iza obilna dima i još obilatije prašine grlo je tražilo okrepe.

Povratak bijaše prema programu. Stigosmo na Via Chiaja baš na ručak.

Kao sjenovita silhueta ukaže nam se Vesuv na prozoru restauracije i tanka nit dima iz njegove glavice, jedva vidiva, potisjeti nas sada, kako i najveća čudesna prirode gube daljinom svoju snagu.

(Nastaviti će se.)

Davos.

(Napisao Dr. Aug. Langhoffer).

Mješovita čuvstva ovladaju me, kada pomislim na poznato ovo lječilište prsobolnih; mješovita čuvstva, velim, jer sam ponio sa sobom ugodnu uspomenu ovog lijepog mjesta i krasne mu okolice; a opet sve strepim, neće li i koja meni mila osoba, oboljela, tražiti tu lijeka ljutoj svojoj boljetici, kobnoj sušici.

Spomenuh već u svom putopisu Engadina (»Planinar« br. 11. i 12. od pr. godine), da se u Davos ide željeznicom iz Landquart-a na pruzi Buchs-Chur, za $2\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$ sata. Već sâm put u Davos je zanimiv. Željezница se diže prema postaji Klosters sa vidikom na krasne ledenjake Silvretta; prošav prorov spušta se kraj velikog osamljenog lječilišta do jezera u postaju »Davos Dorf« sa mnogobrojnim rasijanim ljetnicima, pa zalazi u krajnu postaju »Davos Platz« (1560 metara). Tuj se nižu jednostavne zgrade za čedne prilike, ali i elegantne zgrade sa svom mogućom udobnošću. Davos zaokružen je šumom obraslim bregovima, štićen od sjevernih i istočnih vjetrova, zato i nije čudo, što ga traže mnogi bolesnici na plućima ljeti i zimi. Nema tuj skoro magle, zrak je bistar, lahak, nema mnogo vlage. Zima je obično bez vjetra, a sunce grije i zimi dosta jako, da se i uz 0° može o podne i cijele ure boraviti u zatišju. Za šetnje skrbljeno je stazama na sve strane i na obronku brijege, gdje se osjetljivi bolesnici mogu zakloniti i u neke vrsti dašcare, na dvije strane otvorene. Crkve, konzulati, klubovi, kazalište, omnibusi, kočije, skrbe za potrebe bolesnih i zdravih, a glazba svira svaki dan 2—3 puta. Zimi upriličuju se na smrzlu jezeru sklizališne utrke, a dobro su poznate i saone a i ski. Planinar ima obilno zgode za krasne i zanimive gorske izlete.

Uspinjača vodi svake $\frac{1}{2}$ ure, prema potrebi i prije, za 10 časova (gore za 1 franak, dolje 70 cms., tamo i natrag 3 franka, mjeseca karte 60 franaka) na brijege »Schatzalpe«, visok 1864 metra. Tuj je restauracija sa umjerenim cijenama; naći ćeš verandu staklom zatvorenu, otkuda uživaš krasan pogled na cijelu okolicu, na daljne i bližnje vrške, snježnike i ledenjake, kao onaj strmi Šiljak Tinzerhorn-a 3179 m. i P. Aela 3340 m. nad Bergün-om na putu u Engadin uz mnoge ine vrške. Tuj je i veliko lječilište, »Sanatorium Schatzalp« sa 120 soba sa krasnim šetnjama na sve strane.

Po Davos-u redarstveno zabranjuju napisi u njemačkom, franceskom i engleskom jeziku suščavim pljuvati na cestu, stazu i pločnik. Čuo sam gostove

govoriti raznim jezicima, dokaz, da je tu internacionalna publika; to dokazuje i statistika. U časopisu »Davoser Blätter«, koji već izlazi 33. godinu, list, koji ima naslov: »Offizielles Organ des Verkehrsvereines Davos« vodi i službenu statistiku gostova. Tuj se nabrajaju za vrijeme od 30. srpnja do 5. kolovoza 2182 gosta, od kojih je bilo 639 putnika i to 812 Nijemaca, 241 Englez, 560 Švicara, 88 Rusa i Poljaka 75 iz Austro-Ugarske, 63 Amerikanaca. Od 1. siječnja bijaše godine 1904. svega 11.402. gostova, medju njima 3871 Nijemac, 1638 Engleza, 3250 Švicara, 497 Rusa i Poljaka, 409 iz Austro-Ugarske, 188 Amerikanaca i iz drugih zemalja. Na gornjem kraju ceste ističe se medju zgradama »Grand Hotel Belvedere« sa 180 soba, sa velikom terasom (solarium); na drugoj strani ceste sa posebnim parkom, ali niže dolje, »Curhaus« sa 180 soba. Tu je i ruska knjižnica, a vidio sam i u izlogu knjižare dosta ruskih knjiga. I ta velika zgrada ima na drugoj strani ceste lijep vrt i pokriveno šetalište »Wandelbahn«. Krasno bilje, koje godi oku raznim svojim oblikom i šarolikom bojom, ugodno se dojima i otmeno ističe. Društvo za lječilište uzdržaje i mali »Alpineum« gorskog bilja. Naravno da ima još cijeli niz svratišta, većih i manjih sanatorija, »Pension«-a, privatnih stanova, a za bojazljivce i posebna svratišta, koja ne primaju bolesnike uopće. Da se tu sastaju ne samo ljudi, koji se razlikuju po imetku, nego i po načinu života, pokazuje i plakat, što sam ga uz mnoge druge video, kojima se preporučuje štošta, a to je »Temperenz & Speisehalle Bethanien«.

Oblasti, poduzetnici, gostioničari i trgovci, društva i privatnici natječu se, kako da zabave bolesnike i zdrave, da im učine boravak ugodnim, da obilne darove prirodnih odnošaja zgodno popune.

I kod nas se evo u bijelom našem Zagrebu živo radi, da se na krasnom našem Sljemenu sagradi na zgodnu mjestu kuća, gdje bi u gorskom zatišju, uz vrutak zdrave vode, u zdravom šumskom zraku, a ipak na lako pristupnom mjestu i naša bolesna braća našla lijeka od svoje boljetice. Nadajmo se, da će oblasti, društva i pojedinci uz potporu javnog mnijenja uspjeti u svom nastojanju podignuti bez zapreke za zdrave dom za bolesnike, kao znak kulturnog rada spasti domu i rodu valjane i nužne mu članove. Bilo u sretan čas!

Do Željeznice.¹⁾

(Priopćio V. Novotni).

(Nastavak.)

Gospodari Spiča kao što svega Primorja niže Boke Kotorske bijahu još koncem 18. vijeka Mlečići. Bijaše to njihova »provincia Albania Veneta«. Gorski dijelovi današnje općine Budve, Paštrovića, kao što sva današnja općina Spič skupa sa svojim Primorjem bijaše za gospodstva Mlečića, Franceza i Austrije faktično u vlasti Crnogorskoj sve do najnovijega doba. Tek iza godine 1841.

¹⁾ Vidi »Planinar« br. 1. i 2. g. 1905.

udariše medju današnjim Paštovićima. Jedan dio današnje općine Spič otkinut bi Crnojgori a drugi dio Turčinu tek Berlinskim ugovorom g. 1878. pa Austriji pripojen. Prošle godine proslaviše službeno u Spiču 25. godišnjicu gospodstva Austrijskoga, a vojnik Marko Brežanin, Spičanin, priposla u to ime Njeg. Veličanstvu na dar gusle, koje je kao pastir izrezao.

Sav kraj od Budve do rijeke Željeznice naliči cesti 26 km. dugoj, a mjestimice jedva samo 2 do 6 km. širokoj. I zemljiste oko Spiča od mora do sjeverne granice Crnegore nema više širine do 2 km., a do južne granice, t. j. do same Željeznice rijeke, 5 km. duljine.¹⁾

Općina Spič²⁾, sva u kamenu kao i Paštovići, ima danas deset sela, koja leže od zapada prema istoku ovako : Mišići sa 51 kućom i 168 žitelja, Gjurmani sa 40 kuća i 139 žitelja, Zagradj sa 26 kuća i 83 žitelja pod brdom »Veligrad«, Papani sa 33 kuće i 157 žitelja, Gjengjinović sa 73 kuće i 276 žitelja, Zankovići sa 42 kuće i 167 žitelja, Miljevci sa 32 kuće i 125 žitelja, Sutomore sa 28 kuća i 78 žitelja, Brca sa 59 kuća i 205 žitelja i napokon najjužnije i najveće selo Sušanj gornji i dônji sa 107 kuća i 377 žitelja ; Sušanj gornji leži na podnožju brdâ Petiljeba i Gornje Gore, a Sušanj dônji medjaši sa Zupcima, selom u Crnoj Gori.

Većina žitelja jesu katolici, tako da je od svih 1775 duša jedva 500 grč. ist. vjere. Sela Mišići, Gjurmani i Papani su čisto pravoslavna, u Zagradju ima i katolika i pravoslavnih, a ostala šest sela su čisto katolička.

Sva sela općine Spič dijele se i danas još po starom običaju svih južnih Slavena u brastva ili komšiluke. Takovo ustrojstvo obiteljsko bijaše od vajkada temelj i izvor javne uprave.³⁾

Sušanj gornji ima ova brastva: Paladin, Pavović, Senković (izumrlo), Matković, Vitić, Glavanović, Peranović, Kalica, Talić ; Sušanj dônji opet ova : Karadović (izumrlo), Perić, Čakal, Perajković, Nikić, Gromanja, Carević, Banković, Gjedović.

Selo Brca, uklopljeno na samoj litici, broji danas ova brastva: Madžare, Lukšiće, Iličkoviće, Vuksanoviće, Gjuranoviće Gjorgju i Medoviće.

Selo Miljevci ima ova brastva: Hrvatine, Lukiće, Marinoviće i Alferoviće. U selu »Zankovići« naći ćeš ova brastva: Zankoviće, Brkane, Obradoviće, Bančeviće i Smatlike. U tom selu imadjahu prije Spičani katolici svoju župnu crkvu, ali ju moradoše maknuti i u Sutomore prenijeti, jer je voda kamen podjedala, na kome stajaše.

Selo Gjengjinovići ima ova brastva: Gjengjinoviće, Zgradiće, Škopelje, Jeliće, Maroviće i Karliće (izumrlo).

¹⁾ Od Zadra do Željeznice rijeke ima 514 km.; od Zadra do Gruža 375 km.; od Gruža do Kotora 75 km.; od Kotora do Budve 25 km.; od Budve do Spiča 21 km.

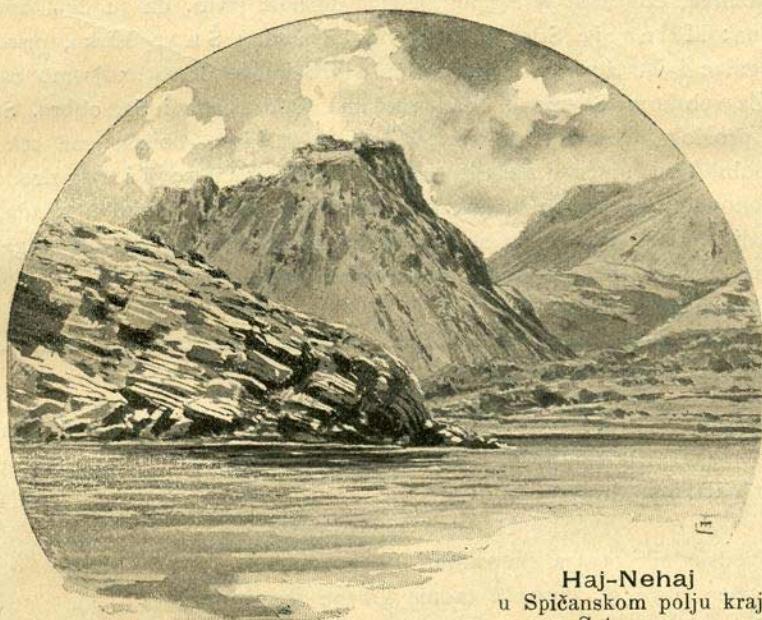
²⁾ Talijanski nazvana »Spizza« po samostanu »St. Marije degli Ospizie«, kako misli Gelčić.

³⁾ I danas n. pr. u Crnojgori podijeljena je zemlja u upravne nahiye (kotare), nahiya u plemena (zadruge), a plemena u brastva. Turci stvarioše od više nahiye pašaluk (kao naše županije).

U selu »Papani« ova su brastva: Papani, Skurtići, Brnjade, Vukazići, Brežani, Tomovići i Milovići. U središtu spomenutih sela katoličkih i grk. istočnih brastava ima kraj zasebnih crkava i grk. ist. i katol. obreda danas još i jedna zajednička crkva sa zajedničkim grobištem, a to crkva sv. Tekle, živi svjedok nekadane sloge jednokrvne braće obredom crkve i krstom razdijeljene.

U selu »Zagradju« ova su brastva (katolička): Babići, Roći, Kurtići, Ilići i dva grk. istočna: Kurtovići i Karlić-Stražari. Zavjetna crkva sv. Petra za katol. i grk. istočnjake toga sela propade u more, ali žitelji sela svaki po svom koledu i danas slave zajednički krsno ime sv. Petra.

Selo Sutomore, na morskoj obali do velike Barske luke, novije je katoličko malo naselje iz okolišnih sela. Tuj je danas sijelo općine, tuj župna crkva, škola,

Haj-Nehaj
u Spičanskom polju kraj
Sutomora.

oružnička i finansijska stražara i vojnička satnijska uprava. Ime je selu talijansko — i današnji je župnik Talijan. Nema tuj pristaništa ni gostionice osim male gostionice Obradovića, gdje sam ono nekoliko puta upravo dobro i zdravo ručao. Noćiti možeš samo u privatnoj kući, ako imaš znanca.

Krasno je tuj more i morska obala, divan, čist zrak i krasna vrela, što ti se sa svih strana pojavljuju te svoju ledenu vodu (10° C. kraj vrućine zraka od 45° C.) kroz sitni pjesak obale u more toče. Kraj Obradovićeve gostionice ima upravo mjesto, koje se zove »Voda« odatile, što je tuj jako vrelo ogradjeno i na dva tóčka svedeno.

(Svršiti će se.)

Društvene vijesti.

-- **Novi članovi.** Pristupiše u društvo: Miroslav Broschan, vijećnik kr. banskoga stola i Julius Vučar, kavanar, oba u Zagrebu. Vladimir Ehrenhöfer kr. ministerijalni odsječni savjetnik u Budimpešti. Garibaldi Pulszky, kr. upravitelj kod kr. ug. željeznice u Zagrebu. Antun Kostijal, kr. ug. nadinžinir u Zagrebu. Josip Antolek, kr. pošt. nadčinovnik u Zagrebu. Josip Dečak, kr. pošt. nadčinovnik u Zagrebu. Gjuro Dupelj, predstojnik kr. zem. blagajne u Zagrebu. Ferdo Bernardić, kr. savjetnik u m. u Zagrebu. Fridrik Seyffert, ravnatelj kod »Hinka Franka i sinovi« u Zagrebu.

Umrlji. Još ne pregorismo boli, što nam je nedavno prerana smrt pokosila odličnika planinara, člana utemeljitelja našega društva, Mallina Tošu dr. banskoga savjetnika, eto nam je i opet žalosna dužnost javiti, da su nam umrla dva vjerna člana: Mlinarić Stjepan, kr. javni bilježnik i Šnap Mirko, prirodopisni mladi pregalac i istraživalac. I sa jednim i drugim se često nadjosmo na našem krasnom Zagrebskom Sljemenu, na vrhovima Podsusjeda i Samobora. Šnap naš bijaše još prošloga ljeta u Tatrama, tražeći za mlada — bijaše mu tek 24 godine — bolna mu pluća izdašnije okrepe, pa baveći se još sa prirodopisnom naukom takovom ozbiljnosti i ljubavi, kako ćeš danas rijetko u mlada, pa još bolna mladića naći. Kad god bi mu slabo zdravlje dalo, mogao si ga naći u našem zem. zoološkom muzeju na znanstvenom radu.

Lahka im zemljica!

Poziv.

Prema §-u 7, društvenih pravila saziva predsjedništvo na 30. travnja 1905. u 11 sati prije podne u Hôtel Imperial glavnu šuptinu hrvatskoga planinarskoga društva sa ovim

Dnevnim redom:

1. Predsjednik otvara skupštinu.
2. Ovjerovljuje se zapisnik zadnje glavne skupštine.
3. Čita se izvještaj upravnoga odbora, blagajnika i nadzornoga odbora.
4. Eventualni prijedlozi odbora ili članova.
5. Izbor predsjednika, upravnoga i nadzornoga odbora.

Ovaj odbor moli što uljudnije, da izvole gg. članovi što mnogobrojnije doći na tu skupštinu, jer se radi o znatnom interesu društva.

Predsjednik

Miroslav grof Kulmer.

Za tajnika.

Novotni.

Sadržaj: Salden, od Dra. M. pl. Čačkovića — Na Vesuvu, od Dr. H. pl. Hranilovića. — Davos, od Dra. Aug. Langhoffera. — Do Željeznice, priopćio V. Novotni. — Društvene vijesti.

Vlasnik i izdavatelj: „Hrv. planinarsko društvo.“ — Za odgovornoga urednika: Novotni Vjekoslav
Tisak Antuna Scholza.